

Liderlik

Liderlik

- ▶ Liderlik olgusu üzerinde çok sayıda çalışma ve araştırma bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar da çeşitli yaklaşımlarda bir araya getirildiğinde genel olarak tarihsel süreç olarak dört ana aşamada incelenebilir.:
- ▶ 1. Özellikler Kuramı
- ▶ 2. Davranışsal Kuramlar
- ▶ 3. Durumsallık Kuramları
- ▶ 4. Dönüştürücü Liderlik Kuramları

Liderlik

► Özellikler Kuramı

- Liderlik konusundaki ilk çalışmalar yüksek karizmatik güce sahip liderlerin bu gücü doğuran ortak özellikleri (fiziksel, entelektüel ve kişisel) üzerinde yoğunlaşarak liderleri ve onları izleyen sıradan insanları ayırt etmeyi hedeflemiştir. Kuramın genel olarak amacı şu şekilde özetlenebilir: “Liderleri büyük yapan şeyi bulmak ve şu anda bu özellikleri sergileyen veya bunun için eğitilebilecek tipteki lider adaylarını geleceğin liderleri olarak seçmek” Bu kuram kapsamında yer alan “Büyük Adamlar Yaklaşımı” ilk liderlik kuramlarından biri olan özellikler yaklaşımının temelini oluşturmuştur (Reineke ve Schoell, 1983:113). Kuram, liderliğin doğuştan geldiğini savunmaktadır. Özellikler kuramına göre bazı kişiler doğuştan liderlik yeteneklerine sahiptirler ve bu kişiler her koşulda büyük liderler olarak ortaya çıkmakta ve kitleleri yönlendirmektedirler. Kuram, tarihin bu büyük adamların özgeçmiş öykülerinden ibaret olduğunu belirtmektedir. Büyük İskender, Napolyon, Abraham Lincoln gibi liderler bu kuram açısından örnek gösterilmektedir (George ve Jones 1996:360).

Liderlik

► Davranışsal Kuramlar

- Kuram, liderin etkililiğini belirleyen şeyin, kişilik özelliklerinden çok onun davranışları olduğu varsayımına dayanır. Kurama göre ayrıca uygun eğitim yoluyla liderler, doğru davranış kalıplarını geliştirebilmektedir (Gibson vd., 1997:227). Görüldüğü gibi özellikler kuramının temelini oluşturan Büyük Adamlar Kuramı, liderliğin doğuştan geldiği düşüncesini temel alırken, davranışsal yaklaşım, onun öğretilebileceğini savunmaktadır

Liderlik

► Dönüştürücü Liderlik Kuramları

- Değişen çevresel koşullar, artan bilgi düzeyi, gelişen teknoloji ile sosyokültürel ve ekonomik değişimler, liderin rolünü ve sorumluluklarını da etkilemektedir. Bu anlayış içerisinde ortaya çıkan lider tiplerinden biri de dönüştürücü lider tipidir (Benjamin ve Flynn, 2006:217-218). Dönüştürücü liderlerin varoluşlarının nedeni “değişim”dir ve değişim temelli olarak ortaya çıkmışlardır. Dönüştürücü liderler kendilerini değişim temsilcileri olarak tanımlarlar. Onların vizyonları, misyonları ve stratejileri sürekli olarak “değişim” kavramına endekslidir. Gebelein (2002:23) dönüştürücü liderlikte “değişim” kavramını şöyle özetlemiştir (Eraslan, 2004:18):

Liderlik

► Dönüştürücü Liderlik Kuramları

- Dönüştürücü liderlerin en belirgin özelliği olarak bugün ile gelecek arasında bağlantı kurmak suretiyle örgütte değişim ve yenilik başlatmasıdır. Bu çerçevede çalışanlara bir vizyon kazandırmak, bir yeniliğin ve değişimin gerekliliğine inandırmak çok önemlidir. Bu açıdan yoğun bir değişim hızının yaşandığı günümüzde bu değişim sürecine en çok dönüştürücü liderlerin uyum sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Çünkü dönüştürücü liderlik, örgütte ani ve etkili değişimi gerçekleştirmeye yönelik bir liderlik biçimidir.
- Dönüştürücü liderlik alanındaki çalışmalar ilk ve ağırlıklı olarak askeri ve iş çevrelerinde uygulanmıştır. Dönüştürücü liderliğin eğitim alanında yapılan çalışmaların sonuçları da iş ve askeri alanlarda yapılan çalışmaların sonuçlarına benzemektedir (Celep, 2004:117).

Liderlik

► Burns un Dönüştürücü Liderlik Kuramı

- Dönüştürücü liderlik kavramı ilk olarak siyaset bilimci Burns (1978) tarafından ortaya atılmıştır. Kavram daha sonra Bass'ın çalışmalarıyla daha da geliştirilmiştir (Akbaba Altun, 2001:10).
- Burns'e göre iki liderlik tarzı vardır. Bunlar (Burns, 1978:425; Refferty ve Griffin; 2004:330):
 - 1)Etkileşimci Liderlik
 - 2)Dönüştürücü Liderlik

Liderlik

► Bass ve Avolio'nun Dönüştürücü Liderlik Kuramı

- Bass; 1985'te yayınlanan "Leadership and Performance Beyond Expectation" isimli çalışması ile Burns tarafından öne sürülen liderlik kuramlarını daha da geliştirmiş ve ilk defa Burns'un yeni kuramını ölçülebilir ve anlaşılabilir noktaya taşımıştır (Turner ve Barling, 2002:305). Dönüştürücü liderlik, Burns tarafından, siyasi liderliği açıklamak amacıyla ortaya atılmasına karşılık, Bass ve Avolio tarafından yönetim ve örgüt konularına uygulanmıştır.

Liderlik

- ▶ **Etkileşimci liderlik için:**
 - ▶ A) Koşullu Ödüllendirme (Contingent Reward),
 - ▶ B) İstisnai Yönetim-Aktif (Management by Exception-Active),
 - ▶ C) İstisnai Yönetim-Pasif (Management by Exception-Passive),D) İşlere Müdahale Etmeme (Laissez-Faire)
- ▶ **Dönüştürücü liderlik için:**
 - ▶ A) Karizma (Charisma),
 - ▶ 1. İdealleşen Etki-Atfedilen (Idealized Influence-Attributed),
 - ▶ 2. İdealleşen Etki-Davranış (Idealized Influence-Behavior),
 - ▶ B) Esinsel Motivasyon (Inspirational Leadership)
 - ▶ C) Entelektüel Teşvik (Intellectual Stimulation)
 - ▶ D) Bireysel İlgi (Individualized Consideration).